

**ИНСТИТУТ ЗА ПОВРТАРСТВО
СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА**

**Биотехнологија и савремени приступ
у гајењу и оплемењивању биља**

**Национални научно-стручни скуп са
међународним учешћем**

ЗБОРНИК РАДОВА

Смедеревска Паланка, 15. децембар 2021.

ИНСТИТУТ ЗА ПОВРТАРСТВО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

**Биотехнологија и савремени
приступ у гајењу и
оплемењивању биља**

**Национални научно-стручни скуп са
међународним учешћем**

ЗБОРНИК РАДОВА

Смедеревска Паланка
15. децембар 2021.

Зборник радова

Биотехнологија и савремени приступ у гајењу и
оплемењивању биља

Национални научно-стручни скуп са међународним учешћем

Смедеревска Паланка, 15. децембар 2021.

Издавач

Институт за повртарство Смедеревка Паланка

www.institut-palanka.rs

За издавача

Доц. др Алмир Муховић, научни сарадник
в.д. директора Института за повртарство

Главни и одговорни уредник

Др Алмир Муховић

Уредник

Др Веселинка Зечевић

Технички уредник

Љиљана Радисављевић

Штампа

Дигитал дизајн доо, Смедеревска Паланка

Тираж 100 комада

Година издања

2021

ISBN

978-86-89177-03-9

УТИЦАЈ ФОЛИЈАРНОГ ЋУБРЕЊА НА ПРИНОС СОЈЕ
**THE INFLUENCE OF FOLIAR FERTILIZATION ON SOYBEAN
YIELD**

Гордана Дозет^{1*}, Војин Ђукић², Горица Цвијановић³, Ненад Ђурић⁴, Војин
Цвијановић⁵, Јегор Миладиновић², Јелена Маринковић²

¹*Мегатренд Универзитет Београд, Факултет за Биофарминг Бачка
Топола, Маријала Тита 39, 24300 Бачка Топола,*

²*Институт за ратарство и повртарство, Институт од националног
значаја за Републику Србију, Максима Горког 30, 21000 Нови Сад,*

³*Депарتمان за техничко-технолошке науке, Институт за информационе
технологије, Универзитет у Крагујевцу, Јована Цвијића бб. 34000
Крагујевац,*

⁴*Институт за повртарство, Смедеревска Паланка, Карађорђева 71, 11420
Смедеревска Паланка,*

⁵*Институт за примену науке у пољопривреди, Булевар Деспота Стефана
68б, 11000 Београд*

*Аутор за кореспонденцију: dozetg@gmail.com

Извод

Примена фолијарних ђубрења у току вегетационог периода соје има позитиван ефекат на висину приноса и квалитет зрна соје. Циљ овога двогодишњег истраживања је сагледавање утицаја фолијарне примене НПК ђубрива са микроелементима и 3% раствора УРЕЕ на принос код три сорте соје различите групе зрења. Година и сорта имају статистички веома значајан утицај на висину приноса соје. Фолијарна примена НПК ђубрива са микроелементима, као и примена 3% раствора урее статистички веома значајно је повећала принос соје, а статистички веома значајне разлике биле су и између ова два примењена ђубрива.

Кључне речи: Соја, фолијарна ђубрива, НПК ђубриво са микроелементима, уреа, принос.

Abstract

The application of foliar fertilizers during the soybean vegetation period has a positive effect on the yield and soybean grain quality. The aim of this two-year study is to consider the effect of foliar application of NPK fertilizers with microelements and 3% UREE solution on the yield of three soybean varieties of different ripening groups. The year and variety have a statistically very significant effect on soybean yield. Foliar application of NPK fertilizers with microelements, as well as application of 3% urea solution statistically significantly increased soybean yield, and statistically very significant differences were between these two applied fertilizers.

Key words: Soybean, foliar fertilizers, NPK fertilizer with microelements, urea, yield

Увод

Соја је протеинско уљана биљна врста, која је доживела експанзију производње у 20. веку, али са сигурношћу је можемо назвати и биљком будућности, јер порастом светске популације значај соје ће бити све већи (Ђукић, 2009). Поред значаја у исхрани људи и животиња, соја представља и сировину за многе гране индустрије, тако да се данас од соје добија више од 20.000 разних производа (Давыденко и сар. 2004). За формирање једне тоне зрна и одговарајуће вегетативне масе, соја утроши 70-100 kg азота, 16-27 kg фосфора и 36-60 kg калијума, од чега се за зрно утроши 60 kgN, 11-14 kgP₂O₅ и 20-30 K₂O, док се остала количина хранива налази у жетвеним остацима (Ђукић и Дозет, 2014). Примена минералних ђубрива у пољопривредној производњи довела је до значајних повећања приноса гајених биљака, а у циљу повећања приноса и квалитета производа све више се примењују фолијарни третмани различитим хранивима и активним материјама (Миладинов и сар. 2018). Поред макроелемената, за постизање високих приноса соје неопходно је и присуство микроелемената који имају важну улогу у животном циклусу биљке (Дозет, 2009; Дозети сар. 2013; Ранђеловић и сар. 2018.). Ђубрење соје азотом је веома специфично, јер је соја азотофиксатор, а азот из фолијарних ђубрива се лако усваја од стране биљака и утиче на принос и квалитет производа.

Циљ ових истраживања је сагледавање утицаја различитих фолијарних третмана на принос соје.

Материјал и методе рада

Двогодишња истраживања утицаја фолијарног ђубрења на принос соје вршена су током 2020. и 2021. године на огледним парцелама Института за ратарство и повртарство, на Римским Шанчевима. Оглед је постављен у четири понављања, са три сорте соје створене у Институту за ратарство и повртарство Нови Сад: Галина, Сава и НС Колос. Варијанте ђубрења биле су контролна варијанта, фолијарна примена воде, фолијарна примена НПК ђубрива са микроелементима и примена 3% раствора урее. У фази технолошке зрелости вршена је жетва комбајном малог радног захвата, мерена је маса узорака, влага зрна и урађен обрачун приноса по јединици површине са 14% влаге. Резултати су обрађени анализом варијансе трофакторијалног огледа, а значајност разлика тестирана је LSD тестом на нивоу значајности 1% и 5% (статистички програм „Statistica 10.0“).

Резултати и дискусија

Температуре у вегетационом периоду обе године истраживања (19,1 °C и 18,7 °C) су изнад вишегодишњег просека (18,2 °C). Април 2021. (9,5°C), мај у обе године (16,1°C и 15,6°C), као и август 2021. године (20,9°C) су били са нижим температурама од вишегодишњег просека, док су остали месеци имали температуре изнад просечних вредности. Највише температуре забележене су у јуну и јулу 2021. године (22,6°C и 24,8°C), као и августу и септембру 2020. године (23,2°C и 19,1°C), што је изнад просечних вредности за 2,4°C и 3,0°C, односно 1,8°C и 2,1°C. У вегетационом периоду 2020. године (466,5 lm^{-2}) било је за 89,3 lm^{-2} више падавина у односу на вишегодишњи просек (377,2 lm^{-2}), док је у 2021. години (256,0 lm^{-2}) било мање падавина за 121,2 lm^{-2} . У 2020. години мање падавина од просека било је у априлу за 36,7 lm^{-2} , мају за 21,8 lm^{-2} и септембру за 16,9 lm^{-2} , док је у 2021. години мање падавина забележено у мају за 10,9 lm^{-2} , јуну за 71,3 lm^{-2} , августу за 15,9 lm^{-2} и септембру за 27,9 lm^{-2} . Велике количине падавина у јуну и августу 2020. године (161,9 lm^{-2} и

137,5 lm^{-2}) допринеле су знатно бољим резултатима у производњи соје, док хладно време у априлу и мају, веома високе температуре у јуну и јулу уз недостатак падавина у 2021. години нису погодовали производњи соје. Да временски услови утичу на принос наводе у својим истраживањима Вајагић et al., (2021).

У табели број 1 приказани су температурни и падавински подаци за метеоролошку станицу Римски Шанчеви.

Табела 1. Временски услови у испитиваним годинама

Месец	Средње месечне температуре (°C)			Падавине (l m^{-2})		
	2020	2021	Вишегоди шњи просек (1964-2019)	2020	2021	Вишегоди шњи просек (1964-2019)
IV	12,9	9,5	11,8	11,1	49,8	47,8
V	16,1	15,6	17,0	47,3	58,2	69,1
VI	20,7	22,6	20,2	161,9	16,8	88,1
VII	22,4	24,8	21,8	77,3	68,6	65,9
VIII	23,2	20,9	21,4	137,5	42,6	58,5
IX	19,1	18,5	17,0	31,4	20,0	47,9
Просек	19,1	18,7	18,2	466,5	256,0	377,2

Анализирајући приносе по годинама (табела 2), уочава се да је у 2020. години остварен статистички веома значајно виши принос соје (3.541 kg ha^{-1}) у односу на 2021. годину (2.817 kg ha^{-1}).

Анализом приноса по појединим сортама уочава се да су НС Колос (3.439 kg ha^{-1}) и Сава (3.387 kg ha^{-1}) имали статистички веома значајно виши принос у односу на сорту Галина, а сорта НС Колос имала је статистички значајно виши принос у односу на сорту Сава. Сличне резултате наводе Дозет и сар. (2018).

Анализирајући принос соје по варијантама фолијарног ђубрења уочава се да је највиши принос забележен код третмана НПК ђубривом са микроелементима (3.366 kg ha^{-1}), што је статистички веома значајно виша вредност у односу на контролу (3.027 kg ha^{-1}), третиран водом (3.144 kg ha^{-1}) и примену 3% раствора урее (3.211

kg ha⁻¹). Применом 3% раствора урее и воде статистички је веома значајно повећан принос соје у односу на контролу.

Табела 2. Принос соје у зависности од фолијарних третмана (kg ha⁻¹)

Година (А)	Сорта (Б)	Фолијарни третмани (Ц)				Просек АхБ	Просек А
		Контрола	Контрола + вода	НПК + микроел.	3% УРЕА		
2020	Галина	3178	3309	3582	3417	3372	
	Сава	3512	3598	3761	3616	3622	
	Колос	3550	3586	3795	3640	3643	3541
	Просек АхЦ	3413	3498	3713	3558	-	
2021	Галина	2354	2502	2755	2574	2546	
	Сава	2762	2894	3060	2943	2915	
	Колос	2808	2973	3245	3077	3026	2817
	Просек АхЦ	2641	2790	3020	2865	-	
Просек БхЦ	Галина	2766	2906	3169	2996	Просек Б	3115
	Сава	3137	3246	3411	3280		3387
	Колос	3179	3280	3520	3359		3439
	Просек Ц	3027	3144	3366	3211	-	-
Просек 2020.-2021.							3187

LSD	Фактори испитивања						
	А	Б	Ц	АхБ	АхЦ	БхЦ	АхБхЦ
1%	186,2	92,5	110,1	145,7	120,4	116,9	132,4
5%	132,4	62,1	72,6	102,2	13279,5	76,7	90,6

Анализом истих година, а различитих сорти уочава се да је у 2020. години статистички веома значајно виши принос био код сорти НС Колос (3.643 kg ha⁻¹) и Сава (3.622 kg ha⁻¹) у односу на сорту Галина (3.372 kg ha⁻¹). У 2021. години статистички веома значајно виши принос забележен је код сорти НС Колос (3.026 kg ha⁻¹) и Сава

(2.915 kg ha^{-1}) у односу на Галину (2.546 kg ha^{-1}), а постојала је и статистички значајна разлика у приносу и између сорти НС Колос и Сава.

Анализирајући исту годину, а различите фолијарне третмане запажа се да је највиши принос у 2020. години забележен применом НПК ђубрива са микроелементима (3.713 kg ha^{-1}), што је статистички веома значајно виши принос у односу на контролу (3.413 kg ha^{-1}), контролу са применом воде (3.498 kg ha^{-1}) и примену 3% раствора урее (3.558 kg ha^{-1}). Применом 3% раствора урее остварен је статистички веома значајно виши принос, а применом воде статистички значајно виши принос у односу на контролу. У 2021. години такође је применом НПК ђубрива са микроелементима остварен највиши принос соје (3.020 kg ha^{-1}), што је статистички веома значајно више у односу на контролу (2.641 kg ha^{-1}), контролу са применом воде (2.790 kg ha^{-1}) и примену 3% раствора урее (2.865 kg ha^{-1}). Применом 3% раствора урее, као и применом воде остварен је статистички веома значајно виши принос у односу на контролу.

Анализом истих сорти и различитих варијанти фолијарног ђубрења уочава се да је код све три сорте у огледу принос код примене НПК ђубрива са микроелементима (3.169 kg ha^{-1} код сорте Галина, 3.411 kg ha^{-1} код сорте Сава и 3.520 kg ha^{-1} код сорте НС Колос) статистички веома значајно виши у односу на контролне варијанте огледа (2.766 kg ha^{-1} код сорте Галина, 3.137 kg ha^{-1} код сорте Сава и 3.179 kg ha^{-1} код сорте НС Колос). Код сорте Галина, примена 3% раствора урее (2.996 kg ha^{-1}) и воде (2.906 kg ha^{-1}) довела је до статистички веома значајно виших приноса у односу на контролу, док је принос применом 3% раствора урее статистички значајно виши у односу на примену воде. Код сорте Сава применом 3% раствора урее остварен је статистички веома значајно виши принос (3.280 kg ha^{-1}), а применом воде статистички значајно виши принос (3.246 kg ha^{-1}) у односу на контролу. Код сорте НС Колос примена 3% раствора урее (3.520 kg ha^{-1}) статистички је веома значајно повећала принос у односу на контролу и статистички значајно у односу на примену воде (3.280 kg ha^{-1}). Такође је статистички значајно већи принос соје остварен и применом воде у односу на контролу. На значај фолијарне прихране указују у својим истраживањима Ранђеловић и сар. (2019).

Закључак

Година са својим особеностима има значајан утицај на остварени принос соје.

Сорте соје са дужим вегетационим периодом имају већи потенцијал за принос и у већини година дају више приносе у односу на ране сорте соје.

Фолијарна примена НПК ђубрива са микроелементима и примена 3% раствора урее значајно је повећала принос соје, а колико је соја осетљива на недостатак воде указује податак да и фолијарна примена чисте воде повећава принос соје.

Захвалница

Реализација истраживања финансирана је средствима буџета Републике Србије, а на основу одлуке Министарства просвете, науке и технолошког развоја финансирању научноистраживачког рада у 2021. години, број: 451-03-9/2021-14, 451-03-9/2021-14/200378, 451-03-9/2021-14/200032.

Литература

- Vajagić, M, Đukić, V., Miladinov, Z., Dozet, G., Cvijanović, G., Miladinović, J., Cvijanović, V. (2021). Effects of autumn and spring primary tillage on soybean yield and 1000-grain weight in the agro-ecological conditions of Serbia, *Agro-knowledge Journal*, Univesity of Banjaluka, Faculty of Agriculture, vol.22, no.2,37-47.
- Давыденко, О.Г., Голоенко, Д.В., Розенцвейг, В.Е. (2004). Соя для умеренного климата, «Тэхналогія» Минск, Беларусь, 173.
- Дозет, Гордана (2009). Утицај ђубрења предкултуре азотом и примене Сои Мона принос и особине зрна соје. Докторска дисертација, Мегатренд универзитет Београд, Факултет за биофарминг-Бачка Топола, 154.
- Дозет, Г., Ђукић, В., Миладинов, З., Дозет, Д., Ђурић, Н., Поповић, В., Калуђеровић, Д. (2018). Утицај органског ђубрива и генотипа на принос соје у сувом ратарењу по органским принципима гајења. *Зборник научних радова Института ПКБ Агроекономик*, 24, 1-2, 145-152.
- Дозет, Г., Цвијановић, Г., Балешевић-Тубић, С., Ђукић, В., Цвијановић, Д., Костадиновић, Љ., Јакшић, С. (2013). Садржај уља у зрну соје зависно

- од ђубрења предусава и примене Со и Мо. Зборник радова 54. Саветовање индустрије уља, Херцег Нови, 16.-21. Јун, 2013: 83-90.
- Ђукић, В. (2009). Морфолошке и производне особине соје испитиване у плодореду са пшеницом и кукурузом. Докторска дисертација, Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет Земун, 127 стр.
- Ђукић, В., Дозет, Г. (2014). Технологија гајења семенског усева соје: (Светлана Балешевић-Тубић, Јегор Миладиновић ред.): Семенарство соје: Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад, 53-114.
- Миладинов, З., Ђукић, В., Ђеран, М., Валан, Д., Дозет, Г., Татић, М., Ранђеловић, П. (2018). Утицај фолијарне прихране на садржај протеина и уља у зрну соје, Зборник радова 59. Саветовање производња и прерада уљарица, 17-22. Јун 2018, Херцег Нови, 73-78.
- Ранђеловић, П., Ђукић, В., Миладинов, З., Валан, Д., Чобановић, Л., Илић, А., Меркулов Попадић, Л. (2018). Утицај фолијарне прихране на принос и масу 1000 зрна соје, Зборник радова првог домаћег научно стручног скупа „Одржива примарна пољопривредна производња у Србији – стање, могућности, ограничења и шансе“, Бачка Топола, 26. Октобар 2018. 211-217.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

631.52(082)
606:63(082)

НАЦИОНАЛНИ научно-стручни скуп са међународним учешћем
Биотехнологија и савремени приступ у гајењу и оплемењивању
биља (2021 ; Смедеревска Паланка)

Зборник радова / Национални научно-стручни скуп са
међународним учешћем Биотехнологија и савремени приступ
у гајењу и оплемењивању биља, Смедеревска Паланка
15. децембар 2021. ; [уредник Веселинка Зечевић]. -
Смедеревска Паланка : Институт за повртарство, 2021
(Смедеревска Паланка : Дигитал дизајн). - 344 стр. :
илустр. ; 25 cm

Тираж 100. - Стр. 9: Предговор / Веселинка Зечевић. -
Библиографија уз сваки рад. - Abstracts.

ISBN 978-86-89177-03-9

а) Биљке -- Оплемењивање -- Зборници б) Биотехнологија --
Зборници

COBISS.SR-ID 52862729

ISBN-978-86-89177-03-9

9 788689 177039